

Alan W. Black
Associate Professor of Sociology
University of New England
Armidale, New South Wales, Australien

ÄR SCIENTOLOGY EN RELIGION?

24 januari 1996

ÄR SCIENTOLOGY
EN RELIGION?

ÄR SCIENTOLOGY
EN RELIGION?

INNEHÅLL

I.	Professionell bakgrund	1
II.	Religionens dimensioner	3
II.I.	Den praktiska och rituella dimensionen	3
II.II.	Den erfarenhetsmässiga dimensionen	3
II.III.	Den berättande eller mytiska dimensionen	4
II.IV.	Den doktrinära och filosofiska dimensionen	4
II.V.	Den etiska dimensionen	4
II.VI.	Den sociala och institutionella dimensionen	5
II.VII.	Den materiella dimensionen	5
III.	Analys av Scientology	6
III.I.	Den doktrinära och filosofiska dimensionen	6
III.II.	Den berättande eller mytiska dimensionen	10
III.III.	Den praktiska och rituella dimensionen	11
III.IV.	Den erfarenhetsmässiga dimensionen	13
III.V.	Den etiska dimensionen	14
III.VI.	Den sociala och institutionella dimensionen	16
III.VII.	Den materiella dimensionen	17
IV.	Slutsats	18

Alan W. Black
Associate Professor of Sociology

University of New England
Armidale, New South Wales, Australien

ÄR SCIENTOLOGY EN RELIGION?

24 januari 1996

I. PROFESSIONELL BAKGRUND

Som sociolog med en specialisering i studiet av religion, har jag blivit ombedd att ta upp frågan: "Är Scientology en religion?" Genom att besvara den frågan, uttalar jag mig inte om sanningen eller osanningen i Scientology. Snarare överväger jag om Scientology uppfyller kriterierna som vanligen används för att definiera en religion. Dessa kriterier är inte helt entydiga: olika författare har erbjudit olika definitioner. De sträcker sig hela vägen från den av W.G. Runciman,¹ som använder termen som synonymt med "ideologi", till den av Werner Cohn,² som hävdar att det engelska ordet "religion" är så komplext och kulturspecifikt att det är olämpligt att använda det med hänvisning till varje aspekt av icke-västerländska eller icke-kristnade kulturer.

De flesta akademiker inom detta område skulle ändå vara överens att en religion är ett system av trossatser och utövningar med en övernaturlig, helig eller gränsöverskridande referenspunkt. I enlighet med denna utgångspunkt är det möjligt att identifiera olika egenskaper som finns i de flesta, om inte alla, erkända religioner. Ju utförligare ett visst system av trossatser och utövningar uppvisar dessa egenskaper, desto mer entydigt kan man betrakta det som en religion.

1. W.G. Runciman: "The Sociological Explanation of 'Religious' Beliefs," ["Sociologisk förklaring av 'religiösa' övertygelser"], Archives Européennes de Sociologie 10 (1969):149–191.

2. Werner Cohn, "Is Religion Universal? Problems of Definition," ["Är religion universell? Problem med definition"], Journal for the Scientific Study of Religion 2, (1962):25–33.

När jag identifierar egenskaper man vanligen finner i religioner, skall jag använda ramverket som framlagts av Ninian Smart, en av de ledande akademikerna inom världens religioner.³ Då jag har använt de breda kännetecknen inom detta ramverk i några av mina tidigare skrifter,⁴ är det inte anammat enbart för syftena med denna studie.

Jag är inte scientolog. När jag har formulerat mina slutsatser, har jag gjort det efter en detaljerad studie av Scientology-publikationer, såväl som att observera aktiviteter vid Scientology-kyrkan i Sydney och intervjuat några av deltagarna. Jag är också bekant med olika sociologiska studier av Scientology i andra delar av världen.

De huvudsakliga Scientology-publikationer jag har studerat är följande, arrangerade i ordning efter deras första publikation:

Dianetics: Hur tanken påverkar kroppen (1950)

Dianetics: Utvecklandet av en vetenskap (1950)

Vetenskapen om överlevnad (1951)

Avancerad procedur och axiom (1951)

Scientology: Människans historia (1952)

Scientology 8-80 (1952)

Scientology 8-8008 (1952)

Phoenix-föreläsningarna (hölls 1954, gavs ut 1968)

Skapandet av mänsklig förmåga (1955)

Scientology: Tankens grunder (1956)

Har du levt förut? (1960, reviderad och utvidgad 1977)

Introduktion till Scientology-etik (1968, reviderad och uppdaterad 1989)

Scientology 0-8: Boken om grunder (1970)

Scientology-kyrkans Bakgrund och ceremonier. (1970)

Mission in i tiden (1973, en utvidgad version av *Ett test av återkallande av helspåret*, 1968)

Vägen till lycka (1981)

Att förstå E-metern (1982, reviderad 1988)

Vad är Scientology? (1992)

Scientology-handboken, baserad på verk av L. Ron Hubbard (1994)

Scientology-kyrkan, 40-årsjubileum (1994)

3. Smart var professor i religionsvetenskap vid University of Lancaster (i Storbritannien) från 1967 till 1982. Han har haft en professur i Department of Religious Studies vid University of California i Santa Barbara sedan 1976, och är för närvarande J.F. Rowney professor för jämförande religioner där.

4. Till exempel, Alan W. Black och Peter E. Glasner, utgåvor *Practice and Belief: Studies in the Sociology of Australian Religion* [Praktik och tro: Studier i sociologi i australisk religion], Sydney: Allen och Unwin, 1983.

Alla ovannämnda publikationer har officiell ställning inom Scientology-kyrkan. Nästan alla är skrivna av L. Ron Hubbard. De som inte är helt författade av L. Ron Hubbard stödjer sig i hög grad på hans arbete. Citat eller referenser som ges nedan avser den senaste utgåvan på engelska.

II. RELIGIONENS DIMENSIONER

I *The Religious Experience of Mankind* [Mänsklighetens religiösa upplevelse], (1:a upplagan 1969, 2:a upplagan 1976, 3:e upplagan 1984), hävdar Ninian Smart att en religion normalt har sex aspekter eller dimensioner. I hans senaste översikt, med titeln *The World's Religions: Old Traditions and Modern Transformations* [Världens religioner: Gamla traditioner och moderna förvandlingar], (1989), använde han åter dessa sex dimensioner och lade till en sjunde. Dessa dimensioner är:

II.I. DEN PRAKTISKA OCH RITUELLA DIMENSIONEN

Religioner har normalt speciella utövningar som folk ägnar sig åt. Formen på dessa utövningar varierar i hög grad och kan innefatta sådana aktiviteter som dyrkan, predikan, bön, meditation, bekännelse, offer, gåvor, riter och andra heliga ceremonier. Ibland är dessa metoder verkligen genomarbetade och offentligt synliga, som i nattvardsritualen i den österländska ortodoxa kyrkan eller de heliga ceremonierna i Australiens urinnevånarens religioner. Ibland är de mycket mindre genomarbetade och mindre offentligt synliga, som i formerna för meditation som utövas i buddismen eller den privata bön som är en del av olika religiösa traditioner. När man använder ordet "ritual" för att beskriva sådana aktiviteter antyder man inte nödvändigtvis att det måste finnas en exakt specificerad form för dessa utövningar, inte heller antyder man nödvändigtvis att människor helt enkelt utövar dessa aktiviteter av gammal vana. I många former av ritual finns det både en yttre (eller synlig) och en inre (eller icke-synlig) aspekt.

II.II. DEN ERFARENHETSMÄSSIGA DIMENSIONEN

Precis som formerna av religiös utövning varierar, så varierar även de religiösa erfarenheterna som människor hävdar att de har haft. Buddha talade om upplysning han upplevt genom meditation. Olika hebreiska profeter och profeten Muhammed talade om uppenbarelseerfarenheter som utgjorde grunden för deras religiösa läror. Vissa religiösa upplevelser som har rapporterats är ganska dramatiska, som Pauls omvändelse på vägen till Damaskus, upplevelsen av extas associerad med shamanismen i centrala och nordliga regioner i Asien, och fenomenet med besatthet i delar av Eurasien, Afrika och Stilla havet. Andra rapporterade religiösa upplevelser kan vara mindre dramatiska, men de betraktas icke desto mindre som verkliga och betydande av de som upplever dem.

Exempel på det senare är upplevelser av helig vördnad, gudomligt ljus, upplysning, en strålande inombords tomhet, en försäkran om frälsning etc.

II.III. DEN BERÄTTANDE ELLER MYTISKA DIMENSIONEN

I väldigt många religioner finns berättelser. Dessa berättelser kan röra Guds eller gudars, eller andra andliga entiteters aktiviteter, karriären hos en helig lärare, erfarenheter av religiös kollektiv karaktär, och så vidare. Berättelserna i de judiska och kristna skrifterna om skapandet av världen, om överlämnandet av tio Guds bud till Mose och om att Gud vägledde Israels folk ut ur Egypten faller inom denna kategori, liksom berättelser i den australiske urinnevånarens religion rörande heliga varelsers aktiviteter som format landets konturer. Så även berättelserna i islam om profeten Muhammeds liv och i buddismen om Gautamas (Buddhas) erfarenheter. Smart betonar att han använder termen ”mytisk” i en rent teknisk bemärkelse för att syfta på en berättelse som har religiös innebörd. Han antyder inte att berättelsen nödvändigtvis är falsk. I de flesta prelitterata kulturer uttrycks religiösa övertygelser i första hand i berättande form, och dessa berättelser överförs oralt.

II.IV. DEN DOKTRINÄRA OCH FILOSOFISKA DIMENSIONEN

Särskilt i läs- och skrivkunniga kulturer, kan doktriner resultera i mer eller mindre systematisk förslagsform ur en återspeglning av vad som ursprungligen stöptes i berättande form, alternativt eller dessutom, kan dessa doktriner åtminstone delvis härledas från mer allmänna filosofiska källor. Innehållet i dessa övertygelser eller doktriner varierar i hög grad från en religion till en annan, alltifrån, till exempel från doktrinen om treenigheten i kristendomen till lärorna i hinduism om den kontinuerliga cykeln av död och återfödelse som varje varelse är bunden till, från de 99 namnen för den ende guden i islam till Buddhas läror om de fyra ädla sanningarna om lidandets natur, orsaken till lidande, möjligheten till ett slut på lidande, och vägen som leder till detta resultat. I vissa religioner såsom hinduism, buddism, judendom, kristendom och islam, finns det skrifter i vilka religiösa berättelser och/eller doktriner är nedtecknade.

II.V. DEN ETISKA DIMENSIONEN

Smart säger att ”under historiens lopp så finner vi att religioner vanligtvis införlivar en etikkod” (*The Religious Experience of Mankind* [Mänsklighetens religiösa erfarenhet], 3:e upplagan, sidan 9). I buddismen, till exempel, sägs det att ens handlingar skall styras av de fem levnadsreglerna – avstå från att döda, från att stjäla, från att ljuga, från orättfärdiga sexuella handlingar och från berusningsmedel. Judendomen har torah (lag) som innehåller, inte bara de tio budorden, men också många andra moraliska, såväl som rituella, föreskrifter. På samma sätt har islam sharia (lag) som förskriver

olika moraliska och rituella plikter. I kristendomen sammanfattas Jesus i sin etiska lärdom i budordet "älska din nästa såsom dig själv". Åtminstone i viss utsträckning, hänger de etiska aspekterna av en religion samman med delar av dess doktrinära och mytiska dimensioner. Till exempel är Buddhas åläggande att avstå från berusningsmedel konsekvent med hans uppfattning att sådana ämnen skulle hindra självmedvetenhet. Den kristna läran om kärlek gentemot andra överensstämmer med berättelser om Kristus eget beteende och med doktrinen att Gud är kärlek. Och de stränga moraliska föreskrifterna i sharian är konsekventa med islamiska läror att varje person till slut kommer att stå till svars inför Gud.

II.VI. DEN SOCIALA OCH INSTITUTIONELLA DIMENSIONEN

Även om det är möjligt, i princip, för en individ att ha hans eller hennes egna unika religiösa övertygelser och engagera sig i hans eller hennes egna religiösa bruk utan att nödvändigtvis umgås med andra religiösa troende, har de flesta religioner någon form av social organisation. Särskilt i vissa småskaliga samhällen, kan de sociala institutioner i vilka religiösa utövningar äger rum vara identiska med dem i vilka andra aktiviteter, såsom ekonomiska aktiviteter, äger rum. I andra samhällen finns specialiserade religiösa institutioner, såsom organiserade samfund inom kristendomen, klosterliga ordnar i buddismen, och församlingar av de trofasta i judendomen och islam. Till och med inom samma breda religiösa tradition, såsom kristendom, kan det finnas mer än en modell av religiös organisation – till exempel alltifrån det formaliserade och hierarkiska systemet i den romerska kyrkan till det mera jämlika och informella systemet i en del protestantiska kyrkor. Många, men inte alla religioner, har specialiserade religiösa tjänstemän såsom guruer, munkar, präster, imamer, 'ulema, rabbiner, präster, shamaner etc.

II.VII. DEN MATERIELLA DIMENSIONEN

I sin senaste bok lägger Smart till en sjunde dimension i religion, den materiella dimensionen, som ett erkännande av det faktum att det ofta finns specifika religiösa kulturföremål, platser, byggnader, symboler etc. Den relativa betydelsen av dessa varierar från religion till religion. I vissa småskaliga samhällen, finns det till exempel inga specifika religiösa byggnader, å andra sidan kan det finnas delar av den naturliga omgivningen som är tilldelade religiös innebörd, såsom heliga platser i Australiens urinnvånarnas religioner och berget Fuji inom traditionell japansk folkreligion. Tempel, moskéer eller kyrkor utgör delar av den materiella dimensionen inom buddism, hinduism, judendom, islam och kristendom. I olika religioner finns också heliga eller symboliska föremål såsom totem, relikier, emblem, nattvardselementen och liknande. Det är viktigt att notera att även om alla, eller nästan alla, av ovanstående dimensioner är närvarande i var och

en av världens största religioner kan betoningen på någon särskild dimension variera från en religion till en annan, och till och med från en subtradition till en annan inom samma breda religion. Som Smart säger:

Det finns religiösa rörelser eller manifestationer där den ena eller andra av dimensionerna är så svag att den praktiskt taget saknas: icke-litterata, småskaliga samhällen har inte många sätt att uttrycka den doktrinära dimensionen; buddistiska modernister koncentrerar sig på meditation, etik och filosofi, och lägger mindre uppmärksamhet på den berättande dimensionen av buddismen; en del nybildade grupper kanske inte har utvecklat särskilt mycket vad det gäller den materiella dimensionen.

Det finns också så många personer som inte formellt är en del av någon social religiös gruppering, men som har sina egna speciella världsuppfattningar och religiösa bruk, att vi i samhället kan observera små delar av religion som inte har någon välformad social dimension. (Ninian Smart, *The World's Religions: Old Traditions and Modern Transformations* [Världens religioner: Gamla traditioner och modern förvandlingar], sidan 21)

III. ANALYS AV SCIENTOLOGY

I detta avsnitt kommer en analys av Scientology att göras i förhållande till ovanstående dimensioner. För bekvämlighets skull i denna redogörelse, är den ordning i vilken dimensionerna kommer att tas upp, inte exakt samma som upptagits ovan.

III.I. DEN DOKTRINÄRA OCH FILOSOFISKA DIMENSIONEN

Scientology-handboken (sidan i): där det står:

”De väsentliga grundsatserna i Scientology är dessa: Du är en odödlig andlig varelse. Dina erfarenheter sträcker sig betydligt längre än en enda livstid. Och dina förmågor är obegränsade, om än icke förverkligade i nuet.”

Med dessa ord: Scientology postulerar existensen av en entitet som bär betydande likhet med vad i olika andra religioner benämns en själ eller ande. För att undvika förväxling med tidigare föreställningar angående själen, benämner Scientology denna entitet en *thetan*, från den grekiska bokstaven *theta* (θ), en symbol för tanke eller liv. Thetanen är inte en sak, den är inte heller sinnet. Den är *skaparen* av ting. Det är personen

själv – den bestående identiteten som är individen. Thetanen sägs vara odödlig och vara i stånd att uträtta vad som *helst*, inklusive skapandet av massa, energi, rum och tid. (*Scientology-handboken*, sidan lxxxv; *Scientology: Tankens grunder*, sidan 86.)

Enligt Scientologys trossatser:

Thetanen vistas vanligen i huvudet eller nära kroppen. En thetan kan vara i ett av fyra tillstånd:

1. Det första skulle vara helt åtskild från en kropp eller kroppar, eller till och med från detta universum.
2. Det andra skulle vara nära en kropp och medvetet kontrollerande kroppen.
3. Det tredje skulle vara i kroppen (skallen).
4. Och det fjärde skulle vara ett omvänt tillstånd varvid han är tvångsmässigt borta från kroppen och inte kan närma sig den.

Vart och ett av dessa fyra tillstånd kan existera i olika grader (underavdelningar). Det allra bästa tillståndet ur människans synpunkt är det andra. (*Scientology: Tankens grunder*, sidorna 66–67)

Scientology hävdar att en thetan kan förfalla men att han när som helst kan återvinna hela sin förmåga. Ett av målen med ”processing” eller ”auditering” inom Scientology är att sätta individen i det andra tillståndet som beskrivits ovan, ett tillstånd i vilket, han enligt Scientology, är lyckligare och mer kapabel än han annars skulle ha varit (*Scientology: Tankens grunder*, sidan 67.) Mer kommer att sägas om detta i ett senare avsnitt. För närvarande är det tillräckligt att notera att ett grundläggande element i Scientologys doktriner är att människan består av tre delar: kroppen, den organiserade fysiska substansen, sinnet – vilket i grunden består av bilder, och thetanen – själen eller anden som ger liv åt kroppen och använder sinnet som ett kommunikations- och kontrollsystem mellan sig själv och det fysiska universum. Thetanen är den överordnade av dessa tre delar: ”För utan thetanen, skulle det inte finnas något sinne eller vitalitet i kroppen. Även utan en kropp eller ett sinne, finns det fortfarande vitalitet och liv i thetanen.” (*Scientology: Tankens grunder*, sidan 74; se även *Scientology: Tankens grunder*, sidorna 65–74, och *Scientology-handboken*, sidan lxxv)

Scientology identifierar också dynamiker – drivkrafter eller impulser i riktning mot existens eller överlevnad. Fastän det finns relativt små variationer i det sätt på vilket de har beskrivits eller betecknats i Scientologys litteratur (se *Scientology o-8: Boken om grunder*, sidorna 83–96; *Scientology: Tankens grunder*, sidorna 38–39; *Vad är Scientology?*, sidorna 153–155; *Scientology- handboken*, sidorna 51–67), är dessa kortfattat som följer:

1. Drivkraften att existera som sig själv.
2. Drivkraften att existera som en framtida generation.
3. Drivkraften att existera som en grupp såsom en skola, en stad eller ett land.
4. Drivkraften hos mänskligheten att existera som en art.
5. Drivkraften att existera för vilken form av liv som helst och alla former av liv.
6. Drivkraften att existera som det fysiska universumet, sammansatt av materia, energi, rum och tid.
7. Drivkraften hos andar att existera eller att existera som ande.
8. Drivkraften att existera som oändlighet eller det Högsta väsendet.

I Dianetics, identifierade L. Ron Hubbard de första fyra av dessa dynamiker. I Scientology, lade han till de andra fyra. Med tanke på vad som redan har sagts om dess begrepp om anden (thetanen), är Scientologys postulat om dynamikerna 7 och 8 av specifikt religiös karaktär. L. Ron Hubbard säger själv att ”oändlighet” på den åttonde dynamiken även identifieras som det Högsta väsendet, och att denna dynamik kan kallas ”guddynamiken” (*Scientology: Tankens grunder*, sidan 39). Han noterar att ”Scientology omfattar dynamikerna ett till och med sju som känt territorium, vetenskapligt påvisat och klassificerat” och ”när den sjunde dynamiken nås i sin helhet, endast då kommer man att upptäcka den sanna åttonde dynamiken” (*Scientology: Tankens grunder*, sidan 39 och sidan 40).

Scientology-kyrkans trosbekännelse hänvisar två gånger till Gud. Efter att ha reciterat olika oförytterliga rättigheter hos alla människor, förkunnar trosbekännelsen att ingen

makt mindre än Gud har rätt att upphäva eller åsidosätta dessa rättigheter, öppet eller fördolt. Senare bekräftar trosbekännelsen att Guds lagar förbjuder människan att engagera sig i vissa bestämda typer av destruktivt beteende mot sina medmänniskor. Inget annat sägs i trosbekännelsen om egenskaperna hos Gud.

En annan officiell publikation, *Scientology-kyrkans Bakgrund och ceremonier*, börjar med en kort redogörelse av olika religiösa filosofier, som visar punkter där Scientology är liknande. Det står:

I Scientology, tror vi att allteftersom vi blir mer och mer andligt medvetna, kommer vi oundvikligen att bli mer medvetna om Gud, eller det Högsta väsendet – den orörlige röraren, orörd.

Av nödvändighet måste varje definition på Gud vara subjektiv, och vi gör inga försök att definiera Gud som en verklighet för alla människor. Det skulle bara vara möjligt, teoretiskt sett, att vara fullständigt medveten om Gud, i alla manifestationer, när man avancerat andligen. (*The Background and Ceremonies of the Church of Scientology of California, World Wide, 1970, sidan 22*)

Begreppet Gud som orörlige röraren upprepas på andra ställen i publikationen, där det hänvisas till "Skaparen eller det Högsta väsendet" (sidan 10), "universums skapare" (sidan 27) och "relationen mellan människan och dennes skapare" (sidan 16).

Sammanfattningsvis även om Scientology hävdar att Gud, det Högsta väsendet, existerar, har den ingen dogm för den form i vilken Gud existerar. Icke desto mindre tror scientologer att genom processen med de andliga framsteg som finns tillgängliga i Scientology kan varje person nå den åttonde eller gudsdynamiken och den sanna naturen hos Gud kommer att uppenbaras för var och en subjektivt.

Följaktligen liknar Scientology i vissa avseenden religioner såsom buddismen eller unitarianismen som är försiktiga med att ge dogmatiska definitioner eller beskrivningar av Gud. Scientology innefattar inte gudsdyrkan i den traditionella västerländska meningen. Snarare söker scientologer, som många österländska religioner, personlig andlig medvetenhet eller upplysning. Som kommer att bli uppenbart i nästa avsnitt, finns det också andra sätt på vilka Scientology är närmare de stora religionerna i Fjärran Östern än de i väst.

III.II. DEN BERÄTTANDE ELLER MYTISKA DIMENSIONEN

En berättande eller mytisk dimension uppenbarar sig i L. Ron Hubbards skrifter om ursprunget till det fysiska universum som består av materia, energi, rum och tid (MEST). Enligt L. Ron Hubbard: "LIVET ÄR ETT SPEL. Ett spel består av FRIHET, BARRIÄRER och SYFTEN." (*Scientology: Tankens grunder*, sidan 54); för att kunna ha ett spel, skapade thetaner MEST, vilket tvingade på dem en del restriktioner. Thetaner blev sedan gradvis intrasslade i den MEST de hade skapat och förlorade medvetenhet om sina oändliga förmågor. Målet med Scientology är att göra det möjligt för thetanen att återupptäcka dessa obegränsade förmågor. Det involverar utplåningen av innehållet i det som kallas det "reaktiva sinnet" – den del av sinnet som spelar in vad som händer när man är helt eller delvist medvetlös, men plågas av fysiska eller känslomässiga trauman, som till exempel efter en olycka eller under bedövning. Perceptioner av allt som sägs eller görs i ens närhet vid sådana traumatiska händelser, spelas enligt Scientology in i det reaktiva sinnet som *engram*.

L. Ron Hubbard gjorde gällande att engram kan ha ackumulerats inte bara under ens nuvarande livstid, utan också i tidigare liv. I *Har du levt förut?* säger han (sidan 1) att "förekomsten av tidigare liv är bevisad i Scientology" och han presenterade olika berättelser från människor som återgav händelser från tidigare liv. I introduktion till *Scientology: Människans historia* skrev han att (sidan 3) "Detta är en kallblodig och faktisk beskrivning av dina senaste 76 biljoner år". Han rapporterade också (sidan 4 och sidan 5) att när han begränsade auditering till en persons nuvarande livstid var de välgörande resultaten för människor som led av psykisk och fysisk sjukdom långsamma och medelmåttiga, när han däremot auditerade "helspåret", inklusive tidigare livstider, var resultaten snabba och iögonenfallande. I *Mission into Time* (ursprungligen publicerad under titeln *A Test of Whole Track Recall*) [Ett test av återkallande av helspåret]), berättade han om när han var en sjöman i Kartago omkring 200 f.Kr. Dessutom sade han (sidan 69) att "Jag vet med säkerhet var jag var och vem jag var under de senaste 80 biljoner åren". Han hävdade också att han genom auditering av sitt helspår upptäckt att det har funnits repeterande typer av samhällen och, till exempel att:

För ungefär 33 biljoner år sedan fanns det ett samhälle som inte var särskilt olikt det från omkring 1920, men med 1800-talets rokokostil – motiv med palmer i kruka, filthatten, samma kläder, de olika skyltarna. Hålligång-gentlemanen bar en bredrandig skjorta. Långt senare fanns det på samma plats en arabisk civilisation som inte visste någonting om bilar eller maskiner, men som hade massor av minareter, turbaner, säckiga byxor och hästar. (*Mission into Time*, sidan 74)

Beskrivningarna som de som anges ovan utgör den berättande eller mytiska dimensionen av Scientology. Tron på tidigare liv har vissa likheter med den hinduiska och buddistiska läran om reinkarnation, även om scientologer vanligtvis inte använder den senare termen för att beskriva sina övertygelser. Ett aktuellt officiellt referensverk över Scientology framhåller:

Idag har många människor i Scientology visshet om att de har levt liv före det nuvarande. Dessa kallas tidigare liv, inte reinkarnation.

Tidigare liv är inte en dogm i Scientology, men vanligtvis upplever scientologer ett tidigare liv under sin auditering och vet då själva att de har levt förut. *Vad är Scientology?*, sidan 643)

En huvudsaklig betoning av den berättande eller mytiska dimensionen av Scientology ligger således på aktiviteter och upplevelser thetanen haft i förflutna tider, oavsett om dessa har att göra med skapandet av materia, energi, rum och tid, eller med viktiga händelser som anses ha påverkat thetanen under det här livet eller i ett tidigare liv. Ytterligare en aspekt av den berättande dimension är redogörelsen i olika Scientology-publikationer av L. Ron Hubbard, den auktoritativa källan för läror och utövning av Scientology, och dennes livshistoria.

III.III. DEN PRAKTISKA OCH RITUELLA DIMENSIONEN

I hjärtat av Scientology finns vissa utmärkande religiösa utövningar, av vilka en central som benämns är *auditering*, eller processing. Detta förfarande innebär ett ett-till-ett förhållande mellan en officiellt betecknad *auditör* (en präst eller pastor under utbildning i Scientology-kyrkan) och en person som söker hjälp genom auditering. Auditörens syftet är att hjälpa den andra personen (kallad en *preclear*) att upptäcka och radera de försvagande präglingar (engram) som lämnats kvar från tidigare erfarenheter. I en auditeringssession, vilket typiskt nog varar i upp till två och en halv timme, frågar auditören en strukturerad serie frågor, och bekräftar svaret som ges av preclearn på varje fråga innan nästa fråga ställs. Som en del av den här processen, använder auditören en elektropsykometer (E-meter) för att hjälpa till att identifiera områden av andlig nöd eller svårighet. Det finns olika processer, som var och en är avsedd att hjälpa preclears förbättra deras förmåga att konfrontera och hantera en del av tillvaron. När ett visst område av en persons existens på ett tillfredsställande sätt har tagits itu med på detta vis, rör sig auditeringsprocessen till ett annat område. Det slutliga målet, som kräver många sessioner, är att uppnå nya tillstånd av varande som kallas

Clear och *Opererande thetan*, mer om vilket kommer att sägas under rubriken den erfarenhetsmässiga dimensionen.

Även om auditering i Scientology har vissa likheter med utövningar av bekännelse och andlig vägledning i en del andra religioner, har det också sina egna utmärkande egenskaper och procedurer, såväl som sina egna speciella tolkningar av den andliga innebörden av dessa procedurer. Scientologer hävdar att sådan auditering ger resultat som inte står att finna någon annanstans. Enligt en officiell publikation:

Det finns inga variabler inom auditeringsteknologin, inga slumpmässiga resultat och inga godtyckliga tillämpningar. Man associerar inte fritt och obestämt i auditering. Varje process har en exakt utformning och tillämpning, och leder till ett bestämt resultat när den tillämpas korrekt.

Scientology-auditering kan ta vem som helst som befinner sig på en nivå av andlig blindhet och föra honom upp till den strålande glädjen av andlig tillvaro. (*Vad är Scientology?* sidan 164)

En annan grundläggande utövning av Scientology benämns *utbildning*. Detta inbegriper systematiska studier och tillämpning av axiomen och principerna som formulerats av L. Ron Hubbard. Många sådana utbildningsprogram finns tillgängliga, alltifrån introduktionskurser som lär ut grundläggande principer, till längre kurser för att utbilda professionella auditörer och för ännu mer avancerade kurser som tar upp de högsta nivåerna av andligt medvetande och kunnighet.

Inrättningar för dessa program finns tillgängliga vid bestämda platser, där individer studerar föreskrivet material och tillämpar dem i praktiken och arbetar i sin egen takt under allmän vägledning av utbildade kursledare (ministrar). Precis som auditering av scientologer anses som avgörande för uppnåendet av tillståndet *Clear* och däröver, anses utbildning vara viktig om man skall upprätthålla och avancera utöver tillståndet *Clear*. Även om innehållet i en sådan utbildning är utmärkande för Scientology, är de syften som scientologer anser att sådan utbildning tjänar analoga med de som anses betjäna olika andliga övningar och utbildningsprogram i andra religioner.

Den praktiska och rituella dimensionen av Scientology innehåller också andra element som i vissa avseenden liknar de man finner i andra religioner. I en söndagssamling inom Scientology-kyrkan finner man något som är besläktat med vad man skulle

hitta i en Unitarian Universalist-kyrka. Ett typiskt fokus för predikan är någon aspekt av Scientology, såsom ett av dess axiom, någon aspekt av dess koder, eller en av de dynamikerna. Scientology-kyrkans trosbekännelse och bönen för total frihet kan läsas upp. Precis som andra religiösa samfund, utför Scientology-kyrkan också riter i olika livsskeden såsom namngivningsceremonier, vigslar och begravningar. På grund av dess trossats om tidigare liv, har namngivningsceremonier en särskild betydelse i Scientology.

III.IV. DEN ERFARENHETSMÄSSIGA DIMENSIONEN

Som tidigare nämnts är en primär målsättning i Scientology att möjliggöra för individer att uppnå tillståndet Clear. Detta inbegriper att utplåna alla engram och därmed eliminera det ”reaktiva sinnet”. Enligt Scientology återställer och stärker det att bli Clear ens individualitet och kreativitet, ens inneboende godhet och anständighet. Berättelserna som ges i *Vad är Scientology?* (sidorna 364–365) av personer som har uppnått tillståndet Clear är lika översvallande som berättelserna som ges av evangeliska kristna om omvandlingen av deras liv som ett resultat av ett möte med Kristus. Scientologer hävdar att tillståndet Clear inte var möjligt före införandet av Scientology:

Det finns inte någonting som kan jämföras med den fullkomliga lyckan i tillståndet Clear beskrivet någonstans i vår kultur. Man har länge eftersträvat detta tillstånd, men det var omöjligt att uppnå utan L. Ron Hubbards forskning och landvinningar. Oavsett hur kapabel en varelse må ha varit, oavsett vilka förmågor hon ägde, oavsett hennes styrka, så fanns det reaktiva sinnet fortfarande kvar, dolt, och drog till slut ner henne igen. Tillståndet Clear existerar verkligen idag och kan uppnås av alla människor. Många tusentals scientologer över hela världen är Clear, och fler sällar sig till dem varje dag. *Vad är Scientology?*, sidan 245)

Genom att hävda att den räddning den erbjuder är unik liknar Scientology paradoxalt nog de Abrahamiska religionerna – judendom, kristendom och islam.

Scientology lär även ut att efter att ha uppnått tillståndet Clear är det möjligt att gå vidare till ännu högre höjder av andlig frihet, vilka är de olika nivåerna av Opererande thetan (OT). Opererande thetan definieras som ett tillstånd ovanför Clear, där personen har ”återbekantat sig med sina ursprungliga förmågor”. En Opererande thetan är ”medveten och villig orsak över liv, tanke, materia, energi, rum och tid” (*Vad är Scientology?*, sidan 247 och sidan 274). I det här sammanhanget betyder opererande ”förmågan att agera och hantera saker” (*Scientology* o-8, sidan 424). När detta tillstånd väl uppnåtts till fullo, är thetanen kapabel att uträtta *vad som helst* (*Scientology-handboken*, sidan lxxxv).

Följaktligen hävdas det att förmågor som thetanen har förlorat i forntiden återfås när en person går igenom OT-nivåerna, tills thetanen till slut når ett stadium av full medvetenhet, minne och förmåga som ande oberoende av kroppen, fri från den ändlösa cykeln av födelse och död (*Vad är Scientology?*, sidan 247). Detta tillstånd har vissa likheter med vad buddisterna kallar *nirvana*.

Vägen som används av scientologer för att systematiskt göra framsteg i riktning mot den högsta nivån av medvetande – total frihet – kallas Bron. Olika publikationer i Scientology innehåller en tabell som anger ordningsföljden för steg man måste följa för att uppnå det målet, och medvetandekännetecken som förknippas med vart och ett av dessa tillstånd. Scientologer hävdar att deras erfarenhet bekräftar effektiviteten i denna rutt kartlagd av L. Ron Hubbard och att Scientology är kulmen på en religiös tradition som sträcker sig bakåt minst tiotusen år genom de buddistiska, hinduiska och vediska skrifterna, såväl som i delar av keltiska, grekiska och tidiga kristna läror (*Phoenix-föreläsningarna*, kapitel 1–3, *Scientology-handboken*, sidan lxxxix).

III.V. DEN ETISKA DIMENSIONEN

Scientology lär även ut att framsteg på Bron både kräver och gör det möjligt att uppnå höga moraliska och etiska normer. Således, i sin *Introduktion till Scientology-etik*, hävdade L. Ron Hubbard (sidan 5) att ett viktigt framsteg inom Scientology var utvecklingen av ”den grundläggande teknologin för etik”.

L. Ron Hubbard använde termen ”moral” för att syfta på en gemensamt överenskommen kodex för gott uppförande (sidan 25), och där han definierar etik som ”de åtgärder som en person vidtar, vad honom själv beträffar, för att uppnå optimal överlevnad för sig själv och andra, på alla [åtta] dynamiker” (sidan 19). L. Ron Hubbard betonade förnuft för etiskt beteende: ”Etik består i själva verket av förnuft, inriktat på den högsta nivån av överlevnad” (sidan 18); ”Om en moralkodex vore alltigenom förnuftig, skulle den samtidigt kunna betraktas som alltigenom etisk. Men det är bara på denna högsta nivå som dessa två kan sägas beteckna samma sak” (sidan 25).

Allteftersom Scientology utvecklades, framställde den en rad kodexar för uppförande tillämpbara på särskilda situationer. En är Auditörens kodex, en serie löften som skall hållas av auditören för att upprätthålla professionella normer. En annan är Kursledarens kodex, som anger principerna för uppförande som krävs av personer som tillhandahåller tillsyn inom Scientology-kyrkan. Det finns också Hederskodexen, som är en mer allmän serie levnadsregler tillämplig på mänskliga relationer. Dessutom

finns det En scientologs kodex, som innehåller riktlinjer för uppförande inriktat på respekt för mänskliga rättigheter och spridning av Scientology över hela världen (*Vad är Scientology?*, sidorna 730–737).

Scientology har sin egen terminologi för att hänvisa till ett beteende som är skadligt eller som bryter mot en moralkodex som man har kommit överens om. Ett sådant beteende benämns en *overt*. En overt som man gömmer eller förnekar kallas ett *undanhållande*. I auditering ges uppmärksamhet *inter alia*, till overtar och undanhållanden som preclearn behöver komma till rätta med.

På en mer allmän nivå, ser Scientology på godhet i termer av ”konstruktiv överlevnadshandling” (*Introduktion till Scientology-etik*, sidan 21). Medan uppbyggnad också kan medföra en viss grad av förstörelse, måste det tidigare uppväga den senare för att något skall anses vara gott. Omvänt, allting som är mera destruktivt än konstruktivt är, per definition, ont.

Med dessa definitioner i åtanke, tillhandahåller Scientology ett medel varigenom individen gradvis kan höja hans eller hennes etiska nivå och därigenom höja sin överlevnad längs var och en av de åtta dynamikerna. ”Teknologin för etik” specificerar tolv ”*etiska tillstånd*” och tillhandahåller exakta steg eller *formler* där man kan röra sig från ett tillstånd till ett högre. På den lägsta nivån, finns ett tillstånd av förvirring, där det bara finns oordning snarare än någonting produktivt. På den högsta nivån, finns det ett tillstånd av makt, där det finns lite om någonting över huvud taget som kan äventyra överlevnad. Mellan dessa två ytterligheter finns det olika andra tillstånd arrangerade i ordningsföljd: svek, fiende, obeslutsamhet, belastning, obefintlighet, fara, kris, normal verksamhet, tillströmning, maktväxling (*Introduktion till Scientology-etik*, kapitel 3 och 4).

Även om scientologer använder termen ”etik” med några nyanser och associationer som skiljer sig från dem som är dominerande i den västerländska filosofiska diskussionen, är det tydligt att en etisk dimension är en fundamental del av Scientology. Också relevant under den här rubriken är häftet *Vägen till lycka*, skriven av L. Ron Hubbard som en ”icke-religiös moralkodex baserad på sunt förnuft”. Medan de tjugoen levnadsreglerna i detta häfte inte är avsedda enbart för scientologer, är de accepterade av scientologer som en del av deras moralkodex. Förbudet är promiskuitet, mord, stöld, olagliga handlingar och att skada en person med goda avsikter. Anbefallna är att ta hand om sig själv, måttlighet, älska och hjälpa barn, respektera föräldrar, föregå med gott exempel, sanningsenlighet, stödja en regering som är organiserad och drivs för hela folket, skydda

och förbättra miljön, pålitlighet, att fullgöra sina förpliktelser, flit, utveckla kompetens, respektera andras religiösa övertygelser och att försöka att inte göra mot andra det som du inte skulle vilja att de gjorde mot dig, försöka behandla andra på ett positivt sätt på samma sätt som du skulle vilja att de behandlade dig och att uppnå framgång.

Som praktiska uttryck för moraliska principer såsom dessa har organisationer inrättats av Scientology-kyrkan som varit aktiva i kampanjer mot droger, med att rehabilitera missbrukare och kriminella, med att utplåna analfabetism och råda bot på pedagogiska problem, med att förbättra miljön, ge katastrofhjälp, och med att försvara mänskliga rättigheter.

III.VI. DEN SOCIALA OCH INSTITUTIONELLA DIMENSIONEN

Den kyrkliga strukturen av Scientology-kyrkan är ordnad i en hierarkisk struktur som matchar nivåerna som definieras i Bron till total frihet. På den lägsta nivån av denna hierarki finns fältauditörer och Dianetics-rådgivningsgrupper. Ensam eller som del av en Dianetics-rådgivningsgrupp, kan fältauditörer leverera auditering och introduktionstjänster upp till nivån som är tillåten enligt deras utbildning och auktorisering. För att personer som introducerats i Scientology på detta sätt skall kunna fortsätta uppför Bron, hänvisas de sedan till en utvald Scientology Klass V-organisation för mer auditering och utbildning.

Scientology-missioner utgör en andra nivå i den kyrkliga strukturen. Dessa missioner är ofta belägna i delar av världen där Scientology inte redan är väl etablerad. De erbjuder introduktionstjänster i Dianetics och Scientology. Eftersom de saknar komplett kyrklig status, kan dessa missioner inte utbilda eller viga pastorer. Det förväntas dock att allteftersom missioner växer i storlek och skaffar mer högt utbildat ledarskap kommer de så småningom att bli fullfjädrade Scientology-kyrkor (Klass V-organisationer).

Klass V-organisationer utgör tredje nivån i strukturen. De är auktoriserade att erbjuda auditering och utbildning upp till nivån Clear. De övervakar aktiviteter hos fältauditörer och missioner och tillhandahåller grundläggande utbildning för pastorer, såväl som att vara center för andra typer av ceremoni- och samhällstjänster som nämns under tidigare rubriker. Klass V-organisationer tillhandahåller kärnan i det dagliga prästämbetet som erbjuds av Scientology-kyrkan.

I fyra större center runtom i världen finns det kyrkor på högre nivå som erbjuder mer avancerad Scientology-auditering och utbildning. Personer som deltar i dessa program

gör det typiskt nog på en intensiv heltidsbasis, mycket ofta förväntas de att fortsätta tjäna som pastorer inom Scientology-kyrkan efter återkomsten till de lokala Scientology-kyrkor från vilka de har kommit.

På en ännu högre nivå är Flag Service Organization, belägen i Clearwater, Florida. Denna religiösa tillflykt tillhandahåller, på olika språk, avancerad auditering och de högsta nivåerna av auditörsutbildning.

De högsta nivåerna av Scientology-auditering levereras på *Freewinds*, ett fartyg hemmahörande i Karibien. Detta skepp, som är hemvist för Scientology-kyrkans Flag Ship Service Organization, tillhandahåller också en lokal för konferenser, seminarier och specialiserade kurser där scientologer från olika delar av världen deltar.

Ledningen för den världsomspännande verksamheten av Scientology-kyrkan innehas av ekklesiastiska enheter som är lokaliserade i Los Angeles. Den internationella verkställande chefen assisteras av elva högre verkställande chefer, vilka var och en övervakar en särskild aktivitet eller funktion i kyrkan. Den byråkratiska strukturen i Church of Scientology International (CSI) bär en del likheter med den romersk-katolska kyrkan, även om uppgifterna för olika tjänstemän inom CSI är specifika för Scientology, och speglar de organisatoriska och administrativa teorier som framlagts av L. Ron Hubbard.

Scientology-kyrkan lägger särskild tonvikt på att se till att procedurerna som används i auditering och utbildning är exakt så som specificerats av L. Ron Hubbard. Hans samlade skrifter om Scientology omtalas som de religiösa skrifterna. Dessa skrifter utför således en funktion som är jämförbar med den som utförs av heliga skrifter i många andra religioner. Slutlig skiljedomare i frågor rörande renlärighet och rätt utövning i Scientology är Religious Technology Center, som inrättades av L. Ron Hubbard för detta syfte.

I enlighet med deras tro att de är odödliga andliga varelser, skriver en del medlemmar i Scientology-kyrkan under förpliktelser om evig tjänstgöring inom Scientology och dess mål. Dessa personer är medlemmar i en religiös orden, känd som Sea Organization. De bär karakteristiska uniformer och lever i allmänhet kollektivt. Även här finns det uppenbara likheter med religiösa ordnar i några andra religioner.

III.VII. DEN MATERIELLA DIMENSIONEN

Liksom moskéer, kyrkor i kristendomen och tempel i buddism, hinduism och judendom, utmärks Scientology-kyrkorna med typiska specifika religiösa symboler, främst genom två

överlappande trianglar som är sammanflätade med bokstaven S som står för Scientology. Trianglarna symboliserar grundläggande element i trossatserna i Scientology. Hörnen i en triangel står för affinitet, verklighet och kommunikation som, enligt L. Ron Hubbards lära, tillsammans åstadkommer förståelse. Hörnen på den andra triangeln står för kunskap, ansvar och kontroll, som bedöms vara nödvändiga inom alla områden av livet.

En annan vanlig symbol i Scientology är ett kors i form av en sol med strålar, som liknar korset som återfinns i den kristna läran men med ytterligare fyra punkter som kommer från centrum. De punkterna på Scientology-korset representerar de åtta dynamikerna som räknats upp ovan. Detta kors bärs vanligen av Scientologys pastorer inom Scientology-kyrkan.

Andra officiella symboler representerar Dianetics, medlemskap i Sea Organization, uppnåendet av tillståndet av Opererande thetan, och medlemskap i Division 6 (Allmänhetsdivisionen i Scientology-kyrkan). Användningen av dessa och andra registrerade symboler regleras samvetsgrant av Religious Technology Center.

En annan del av den materiella dimensionen i Scientology är E-metern, som beskrivs i Scientology-publikationer som en ”religiös artefakt som används i kyrkans bikt”. E-metern är en viktig apparatur i auditering, vilket i sin tur är en grundläggande aktivitet i Scientology.

Ytterligare en del av den materiella dimensionen i Scientology är dess många publikationer, som sträcker sig från bästsäljande böcker såsom *Dianetics* till de många volymerna i Serien om forskning och upptäckter (Research and Discovery Series), från *Att förstå E-metern* till *Scientology-kyrkans Bakgrund och ceremonier*, från *Vägen till lycka* till nästan 3 000 inspelade föreläsningar av L. Ron Hubbard. Som redan nämnts utgör L. Ron Hubbards religiösa publikationer Scientologys heliga skrifter. Spridning av dessa publikationer anses av Scientology-kyrkan som ett medel att uppnå L. Ron Hubbards yttersta mål att föra hela planeten till tillståndet Clear.

IV. SLUTSATS

Analysen ovan visar att religionens sju dimensioner som identifierats av Smart finns närvarande i Scientology. Det visar också att även om Scientology har sina egna utmärkande egenskaper, liknar många av dess övertygelser och utövningar, eller är jämförbara med dessa som finns i en eller flera andra erkända religioner.

Frågan om huruvida Scientology är en religion har också tagits upp i Högsta Domstolen i Australien (*Church of the New Faith v. The Commissioner for Payroll Tax* [Polischefen för skyldigheten att betala arbetsgivaravgift], Australian Law Journal Reports 57 [1983]: 785ff.). Det enhälliga yttrandet från den domstolen var att Scientology är en religion. I sina bedömningar i det speciella fallet, använde domarna Mason och Brennan två kriterier för religion: ”(i) tron på en övernaturlig varelse, sak eller princip, och (ii) godtagande av uppförande enligt heliga skrifter för att verkställa den tron” (Australian Law Journal Reports 57 [1983]: 785). Domarna Wilson och Deane använde fyra kriterier som hjälpmedel för att avgöra om ett visst system av idéer och metoder utgjorde en religion:

(i) att den särskilda samlingen av idéer och/eller praxis involverade tron på det övernaturliga, det vill säga tron att verkligheten sträcker sig bortom det som kunde förnimmas genom sinnena, (ii) att idéerna hör samman med människans natur och plats i universum och hans förhållande till övernaturliga saker och ting, (iii) att idéerna som accepterades av anhängare kräver eller uppmuntrar dem att iaktta särskilda standarder eller uppförandekodexar eller att delta i speciella utövningar som har övernaturlig innebörd, (iv) att huruvida löst sammanfogat och varierande i tro och utövning som anhängare kanske kan vara, utgjorde de en identifierbar grupp eller identifierbara grupper. (Australian Law Journal Reports 57 [1983]: 785)

En eller flera av domarna i detta fall tog specifikt upp det faktum att det har funnits tillägg till tro och utövning av Scientology sedan den först formulerades, att Scientology inte insisterar på att dess anhängare skall överge andra religiösa anknytningar, och att det finns en stark kommersiell tonvikt i Scientologys tillämpningar. Domarna drog slutsatsen att inga av dessa fakta diskvalificerade Scientology från att uppfylla kraven på att erkännas vara en religion; liknande uttalanden kunde i själva verket göras om några andra erkända religioner vid olika punkter i deras historia.

Med anledning av de skäl som angetts i föregående analys, anser jag att Scientology med rätta skall betraktas som en religion. Såväl som att ha framträdande generiska egenskaper som exemplifierar erkända religioner har Scientology sina egna särdrag – speciella övertygelser och utövningar, som markerar den som en annorlunda religion snarare än en icke-religion.

ALAN W. BLACK

24 januari 1996

